

Leefbaarheid in Den Bosch

Francine Burema
Jornt Mandemakers

april 2023

Eindredactie

Atlas Research
Capital C, 4^e etage
Weesperplein 4a
1018 XA Amsterdam
020 2371400
info@atlasresearch.nl
www.atlasresearch.nl

© Atlas research, Amsterdam, 2023

Inhoud

1 Inleiding	4
2 Leefbaarheid in Den Bosch	5
2.1 Algemeen beeld	5
2.2 Dimensies	7
3 Wijken in beeld: Binnenstad, Rosmalen-Zuid en West	9
4 Verschil binnen de wijk	12
Bijlage 1: Samenhang dimensies leefbaarheid	18

1 Inleiding

Hoe is het gesteld met de leefbaarheid in Den Bosch? En hoe staan buurten en wijken in verhouding tot elkaar wanneer ze worden vergeleken aan de hand van verschillende instrumenten? In opdracht van de rekenkamer Den Bosch verkennen we in dit rapport de leefbaarheid van wijken en buurten in Den Bosch aan de hand van de Leefbaarometer 3.0 en de Wijk- en buurtmonitor Den Bosch.

De Leefbaarometer is een instrument waarmee de leefbaarheid tot op straatniveau gemeten wordt aan de hand van bijna honderd indicatoren.¹ De Leefbaarometer is onderverdeeld in vijf 'dimensies' waarbinnen thematisch met elkaar samenhangende indicatoren zijn gegroepeerd, namelijk Woningvoorraad, Fysieke omgeving, Voorzieningen, Sociale samenhang, Overlast & onveiligheid.

De gemeente Den Bosch maakt elke twee jaar de Wijk- en buurtmonitor, waarmee op hoofdlijnen inzicht wordt gegeven in de situatie en ontwikkelingen in wijken, dorpen en buurten in de gemeente Den Bosch.² De monitor is ingedeeld in de thema's Werk & leren, Welzijn, Samenleven, Leefomgeving en Veiligheid.

In dit rapport wordt de leefbaarheid in Den Bosch in beeld gebracht aan de hand van de Leefbaarometer 3.0 en de Wijk- en buurtmonitor. Hiervoor worden op wijk- en buurniveau zowel de totaalscores van de twee instrumenten als overeenkomende dimensies en thema's met elkaar naast elkaar gelegd. Op basis van deze resultaten zijn 3 wijken gekozen (Binnenstad, Rosmalen-Zuid en West) die we verder uitlichten. Deze wijken worden met elkaar vergeleken op de twee instrumenten en per wijk laten we de verschillen tussen buurten zien in leefbaarheid.

¹ <https://atlasresearch.nl/leefbaarometer-3-0-instrumentontwikkeling/>

² <https://www.s-hertogenbosch.nl/wijkenbuurtmonitor>

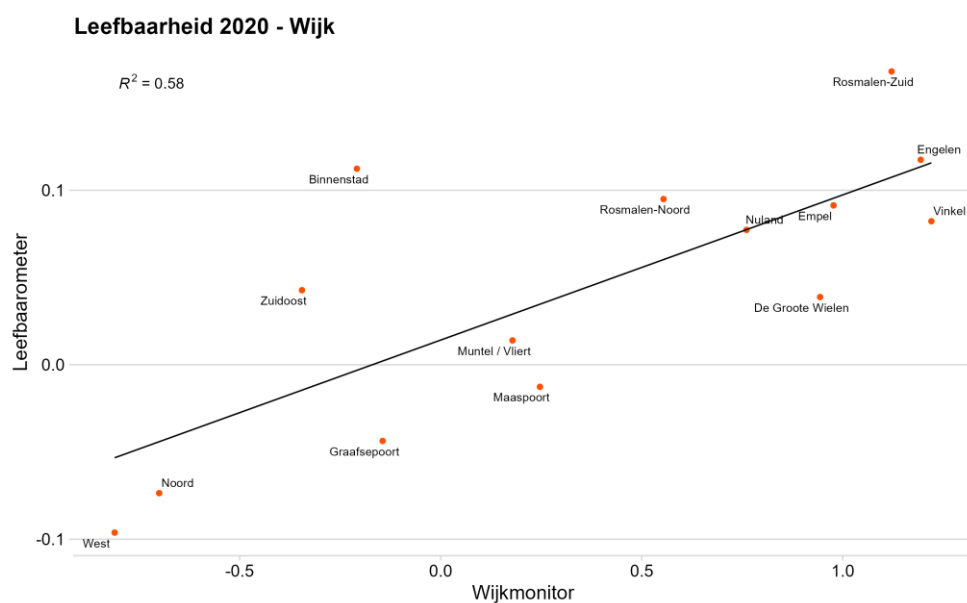
2 Leefbaarheid in Den Bosch

2.1 Algemeen beeld

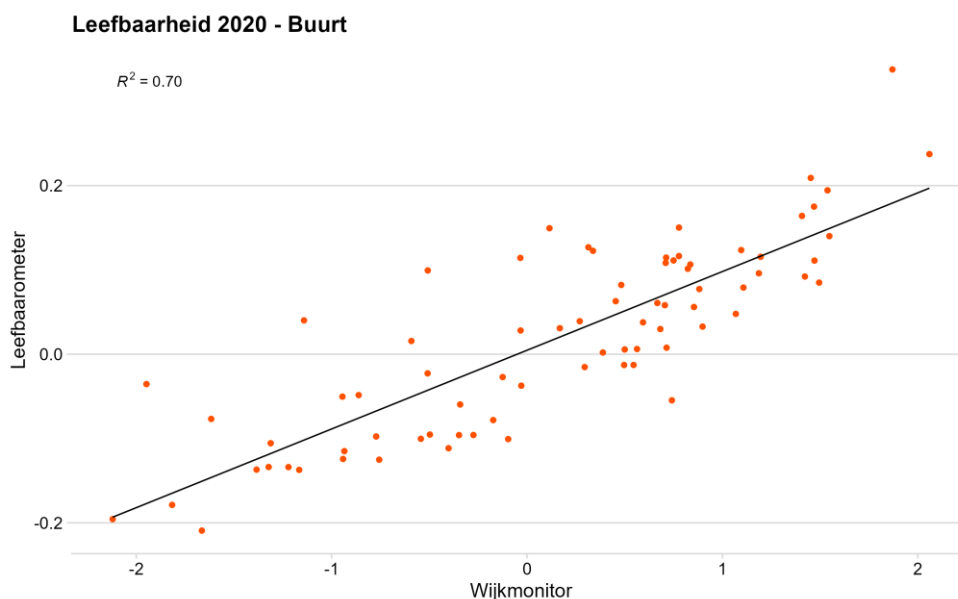
Zowel de Leefbaarometer als de Wijk- en buurtmonitor geven een beeld van de leefbaarheid in Den Bosch. Op zowel wijk- als op buurtniveau komt het beeld op basis van deze twee verschillende instrumenten sterk overeen. Figuren 2.1 en 2.2 laten zien dat er een sterke samenhang is tussen de twee instrumenten (verklaarde variantie R^2 van 0,58 en 0,70 op wijkniveau en op buurtniveau, oftewel een correlatie R van 0,76 en 0,84 respectievelijk). Dit betekent dat buurten en wijken die goed scoren op de Leefbaarometer, ook goed scoren op de Wijk- en buurtmonitor, en andersom.

Hoewel de meeste wijken rond de trendlijn liggen, springt de Binnenstad er als uitschieter uit. Deze wijk scoort beduidend beter op de Leefbaarometer dan op de wijk- en buurtmonitor. Uit de komende paragrafen zal blijken dat met name de dimensies Woningvoorraad (Wonen) en Fysieke omgeving (Openbare ruimte) hier een rol in spelen.

Figuur 2.1 Vergelijking Leefbaarometer en Wijk- en buurtmonitor in 2020 op wijkniveau

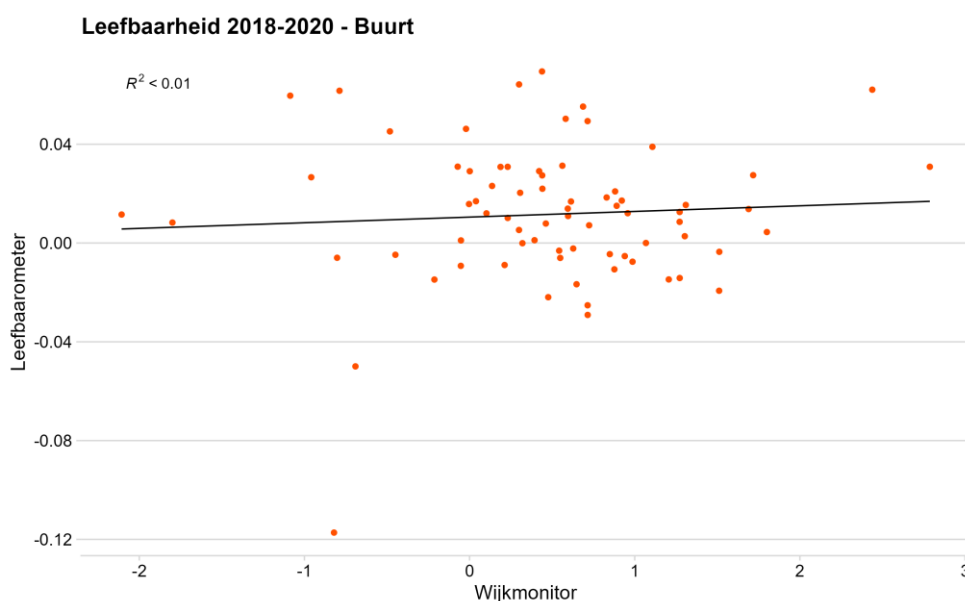
Figuur 2.2 Vergelijking Leefbaarometer en Wijk- en buurtmonitor in 2020 op buurtniveau

Ontwikkeling

Wanneer we de twee instrumenten vergelijken in hoe de leefbaarheid zich tussen 2018 en 2020 heeft ontwikkeld, dan zien we weinig overeenkomsten – zie Figuur 2.3. Dit betekent dat buurten en wijken die sterk zijn gestegen op de Leefbaarometer, niet per se de buurten en wijken zijn die sterk zijn gestegen op de Wijk- en buurtmonitor in dezelfde periode. Ook op de onderliggende dimensies zien we dit hoewel de scores in 2020 een sterke samenhang laten zien, is deze samenhang niet te vinden in de ontwikkeling. Om deze reden laten we bij het bespreken van de onderliggende dimensies de ontwikkeling achterwege.

Figuur 2.3 Vergelijking ontwikkeling Leefbaarometer en Wijk- en buurtmonitor tussen 2018 en 2020 op buurtniveau

2.2 Dimensies

De Leefbaarometer is onderverdeeld in vijf dimensies, namelijk Woningvoorraad, Fysieke omgeving, Voorzieningen, Sociale samenhang en Overlast & onveiligheid. De wijk- en buurtmonitor omvat de onderstaande drie thema's met onderliggende dimensies:

Tabel 2.1 Thema's Wijk- en buurtmonitor Den Bosch

Samenleven	Leefomgeving	Veiligheid
Maatschappelijke inzet	Wonen	Overlast
Omgaan met elkaar	Voorzieningen	Criminaliteit
Tolerantie	Duurzaamheid	Veilig voelen
	Openbare ruimte	

In de vergelijking op dimensie-niveau hebben we de thema's van de Wijk- en buurtmonitor meegenomen waarvan wij denken dat ze het best overeenkomen met de vijf dimensies van de Leefbaarometer. De volgende (sub)thema's hebben we aan de Leefbaarometer-dimensies gekoppeld:

Tabel 2.2 Koppeling dimensies Leefbaarometer aan thema's Wijk- en buurtmonitor Den Bosch

Leefbaarometer dimensie	Wijk- en buurtmonitor thema
Woningvoorraad	Leefomgeving – Wonen
Fysieke omgeving	Leefomgeving – Openbare ruimte
Voorzieningen	Leefomgeving – Voorzieningen
Sociale samenhang	Samenleven
Overlast & onveiligheid	Veiligheid

Op dezelfde wijze als de totaalscores, hebben we per dimensie de samenhang tussen de twee instrumenten bekeken op zowel wijkniveau als buurniveau. Over het algemeen zien we voor de onderliggende dimensies eveneens een sterke overeenkomst tussen de Leefbaarometer en de wijk- en buurtmonitor – zie tabel 2.3. Alleen voor de fysieke omgeving vinden we weinig overeenkomst. Dit betekent hoogstwaarschijnlijk dat de Leefbaarometer-dimensie Fysieke omgeving en het thema Openbare Ruimte in de Wijk- en buurtmonitor verschillende aspecten van de omgeving meten. Zie Bijlage 1 voor de scatterplots per dimensie op wijkniveau.

Tabel 2.3 Samenhang tussen dimensies Leefbaarometer en Wijk- en buurtmonitor Den Bosch op wijk- en buurniveau

Dimensie	R ² wijkniveau	R ² buurniveau
Woningvoorraad	0.58	0.39
Fysieke omgeving	0.16	0.18
Voorzieningen	0.79	0.37
Sociale samenhang	0.78	0.67
Overlast & onveiligheid	0.94	0.77

Verdiepende analyses op wijkniveau

Op basis van het beeld van de leefbaarheid in de verschillende wijken van Den Bosch, dat naar voren komt in zowel de Leefbaarometer als de wijk- en buurtmonitor, is besloten om een verdiepende analyse uit te voeren op de wijken Binnenstad, West en Rosmalen-Zuid. De Binnenstad is interessant voor nadere analyse doordat deze wijk voor alle Bosschenaren relevant is. Bovendien geven de twee instrumenten een iets ander beeld voor de Binnenstad. De twee andere gekozen wijken vormen een interessant contrast. Rosmalen-Zuid scoort op beide instrumenten en de meeste dimensies relatief hoog, terwijl West juist relatief laag scoort. Nadere analyse kan laten zien waar deze verschillen het meest spelen.

3 Wijken in beeld: Binnenstad, Rosmalen-Zuid en West

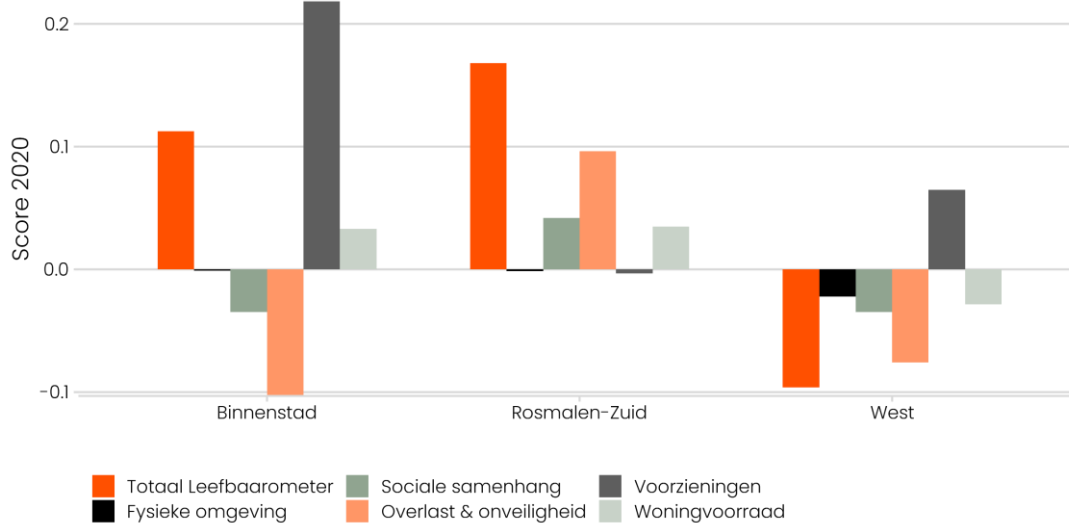
Een totaalscore op een Leefbaarometer of Wijk- en buurtmonitor geeft een goed beeld hoe goed het gesteld is met een wijk, maar voor beleidsdoeleinden is het vaak interessanter om te kijken naar hoe deze scores zijn opgebouwd. Wanneer een wijk als slecht leefbaar wordt gezien doordat er weinig voorzieningen zijn, is ander beleid nodig dan wanneer de slechte leefbaarheid wordt veroorzaakt door veel overlast. Dit hoofdstuk gaat daarom in op de opbouw van de leefbaarheid van de drie gekozen wijken.

Leefbaarometer

Figuur 3.1 laat zien dat de opbouw van de Leefbaarometer-score van de drie gekozen wijken sterk van elkaar verschillen. De totaalscore in de figuur is de optelsom van de onderliggende vijf dimensiescores, en voor elk van de scores geldt dat een score van 0 het gemiddelde van Nederland is. Een positieve score is dus boven het Nederlandse gemiddelde en een negatieve score is beneden het Nederlandse gemiddelde.

Binnenstad en Rosmalen hebben een bovengemiddelde leefbaarheid, en West heeft een leefbaarheid onder het Nederlandse gemiddelde. Binnenstad dankt zijn relatief hoge score met name aan het hoge voorzieningenniveau, terwijl er juist relatief veel overlast is en weinig sociale samenhang. In Rosmalen-Zuid, daarentegen, is het voorzieningenniveau relatief laag maar zorgt de hoge sociale samenhang en het lage niveau van overlast juist voor een hoge leefbaarheid. In West is het voorzieningenniveau relatief hoog, maar zorgen de relatief lage sociale samenhang en de overlast ervoor dat de wijk relatief laag scoort op de Leefbaarometer. Tevens scoort West lager dan de twee andere wijken op de woningvoorraad.

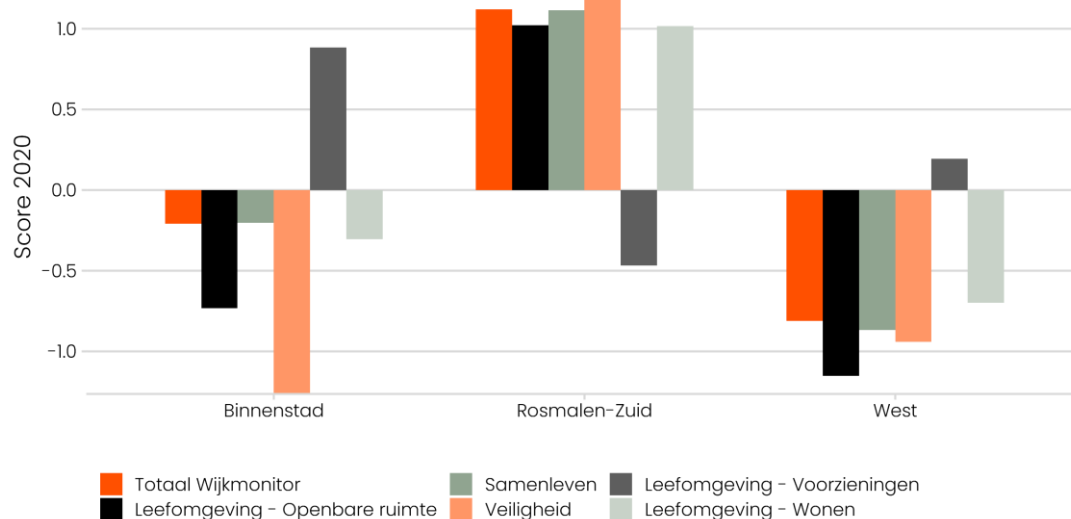
Figuur 3.1 Opbouw Leefbaarometer-score in 2020 per wijk

Wijk- en buurtmonitor Den Bosch

Waar de Leefbaarometer vergelijkt met het landelijk gemiddelde, vergelijkt de Wijk- en buurtmonitor binnen Den Bosch; een 0 geeft hier dan ook het gemiddelde van Den Bosch aan. Hoewel de as dus anders is, zijn vergelijkbare patronen te herkennen tussen de twee instrumenten – zie Figuur 3.2. Binnenstad heeft relatief veel voorzieningen ten opzichte van de rest van Den Bosch en is relatief onveilig. Doordat in de wijk- en buurtmonitor ook de openbare ruimte beneden gemiddeld scoort, valt hier de totaalscore laag uit ten opzichte van de Leefbaarometer-score. Verder scoort de Binnenstad ook relatief slecht in de monitor op leefomgeving-wonen, terwijl in de Leefbaarometer de woningvoorraad juist positief afsteekt. En ten slotte heeft de Binnenstad een lagere duurzaamheid van de leefomgeving (en er is geen vergelijkbare dimensie in de Leefbaarometer). In Rosmalen-Zuid compenseren bovengemiddelde scores op samenleven, veiligheid, wonen en openbare ruimte voor het lage voorzieningenniveau, en in West zorgen de relatief lage scores op diezelfde dimensies juist voor een lage totaalscore.

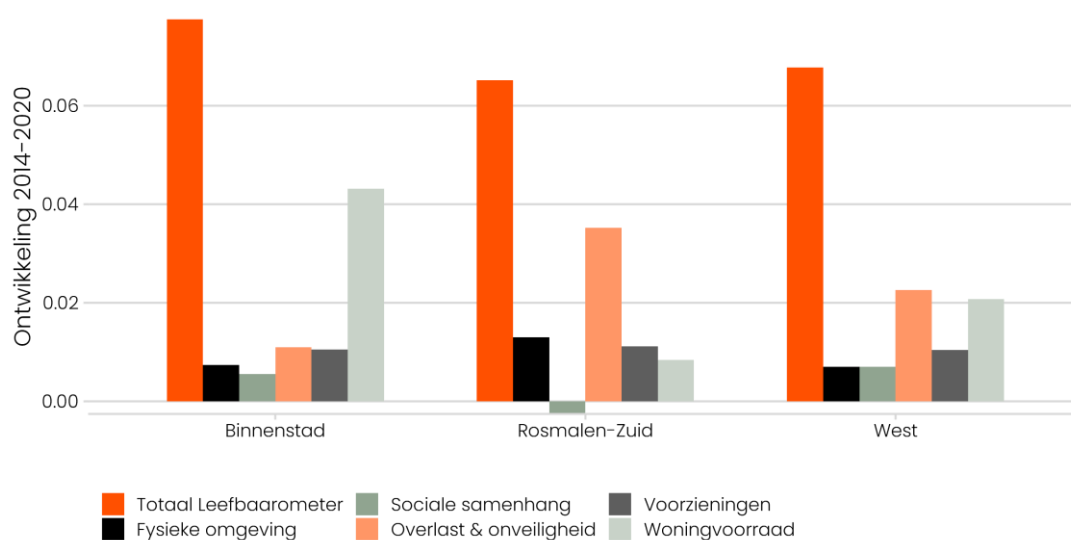
Figuur 3.2 Opbouw Wijk- en buurtmonitor-score in 2020 per wijk

Ontwikkeling Leefbaarometer

De leefbaarheid in een gebied is niet constant door de tijd, maar dynamisch. Figuur 3.3 laat de ontwikkeling in leefbaarheid volgens de Leefbaarometer tussen 2014 en 2020 zien in de drie wijken. In de Binnenstad is tussen 2014 en 2020 de Woningvoorraad sterk verbeterd, terwijl in Rosmalen-Zuid juist de verbetering op Overlast & onveiligheid eruit springt. In West zorgen positieve ontwikkelingen in Overlast & onveiligheid en de Woningvoorraad met name voor de verbetering in leefbaarheid.

Figuur 3.3 Opbouw ontwikkeling Leefbaarometer tussen 2014 en 2020 per wijk

4 Verschil binnen de wijk

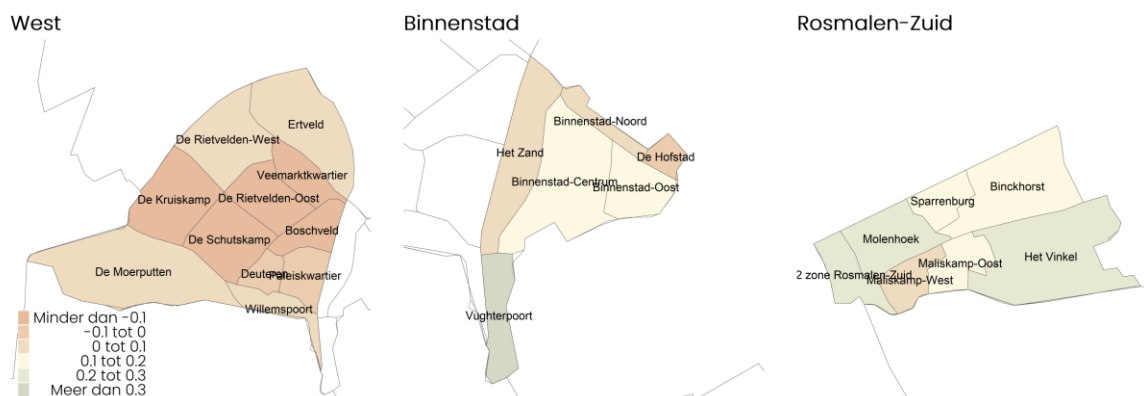
Het vorige hoofdstuk liet zien dat de wijken Binnenstad, West en Rosmalen-Zuid sterk van elkaar verschillen in leefbaarheid. Dit hoeft echter niet te gelden voor alle gebieden binnen de wijken. In dit hoofdstuk vergelijken we de buurten binnen de wijken, om een beeld te geven van de verschillen in leefbaarheid op een lager schaalniveau.

De figuren tonen steeds de algehele Leefbaarometer-score of dimensie-score in termen van afwijkingen van het Nederlands gemiddelde per buurt in 2020 voor de drie gekozen wijken.³ Een score van 0 betekent dat de buurt overeenkomt met het gemiddelde beeld in Nederland. Grotere negatieve scores geven aan dat een buurt een lagere dan gemiddelde leefbaarheid kent, grotere positieve scores een hogere dan gemiddelde leefbaarheid. De kleuren komen overeen met het kleurenpalet zoals gehanteerd wordt op www.leefbaarometer.nl. Geel gekleurde buurten wijken niet af van het Nederlands gemiddelde. Rood/oranje gekleurde buurten wijken negatief af en naarmate de kleur groener is, is de afwijking positiever/de score hoger.

De Binnenstad is een goed voorbeeld van een wijk waar sterke verschillen in leefbaarheid binnen de wijk te vinden zijn – zie Figuur 4.1. Vughterpoort wijkt in leefbaarheid sterk af van de rest van de buurten binnen de Binnenstad. Ook in Rosmalen-Zuid is te zien dat de wijk niet homogeen is. Hoewel zowel het oosten als westen van de wijk relatief goed leefbaar zijn, loopt in het midden van de wijk een strook waar de leefbaarheid wat lager is. In West zijn de verschillen kleiner, hoewel op de onderliggende dimensies hier duidelijke verschillen tussen de wijken te zien zijn.

³ Om precies te zijn de gemiddelde leefbaarheid/dimensiescore in Nederland in 2018.

Figuur 4.1 Leefbaarometer-score per buurt in 2020

Dimensies

Onderstaande kaarten laten een aantal duidelijke patronen zien. In de Binnenstad is de tegenstelling tussen Vughterpoot en de rest van de buurten op vrijwel alle dimensies – afgezien van de Fysieke omgeving – duidelijk zichtbaar. Waar de rest van de buurten in de wijk relatief laag scoort op Overlast & onveiligheid en Sociale samenhang, scoort deze buurt juist relatief hoog. Andersom is juist het voorzieningenniveau hier lager dan in de andere buurten in de wijk.

In West schieten verscheidene buurten eruit op verschillende dimensies. Zo is de Woningvoorraad in De Moerputten relatief goed, en de Fysieke omgeving in vergelijking met de rest van de wijk relatief goed. Wanneer we kijken naar voorzieningen zijn het juist Boschveld en Paleiskwartier met omgeving die eruit springen. De Rietvelden-West is relatief veilig met weinig overlast en met relatief hoge sociale samenhang. Hoewel ook Veemarktkwartier een relatief hoge sociale samenhang heeft, is hier juist relatief veel overlast.

Rosmalen-Zuid is een relatief homogene wijk. Op geen van de dimensies is er een tegenstelling tussen buurten te zien. Wanneer een van de buurten in de wijk relatief hoog scoren op een dimensie – zoals het geval bij Sociale samenhang, Overlast & onveiligheid en in mindere mate de Woningvoorraad – scoren alle buurten relatief hoog. En wanneer een van de buurten relatief laag scoort – zoals het geval bij Voorzieningen en Fysieke omgeving – scoren alle buurten relatief laag.

Figuur 4.2 Dimensie Woningvoorraad per buurt in 2020

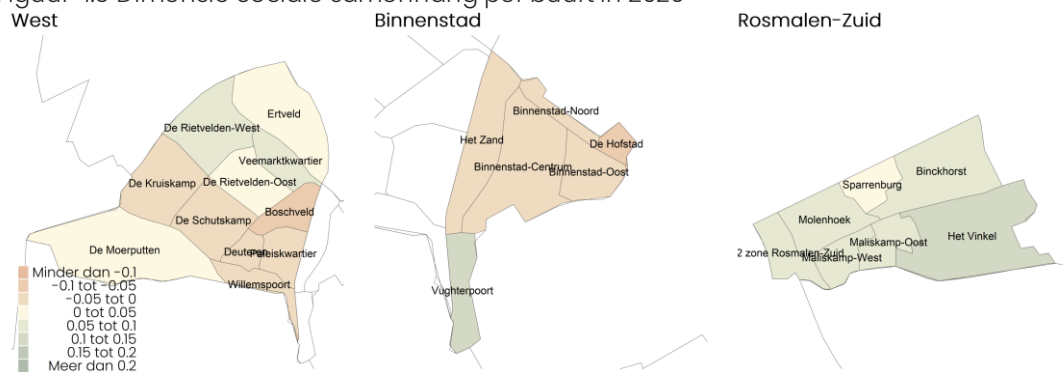
Figuur 4.3 Dimensie Fysieke omgeving per buurt in 2020

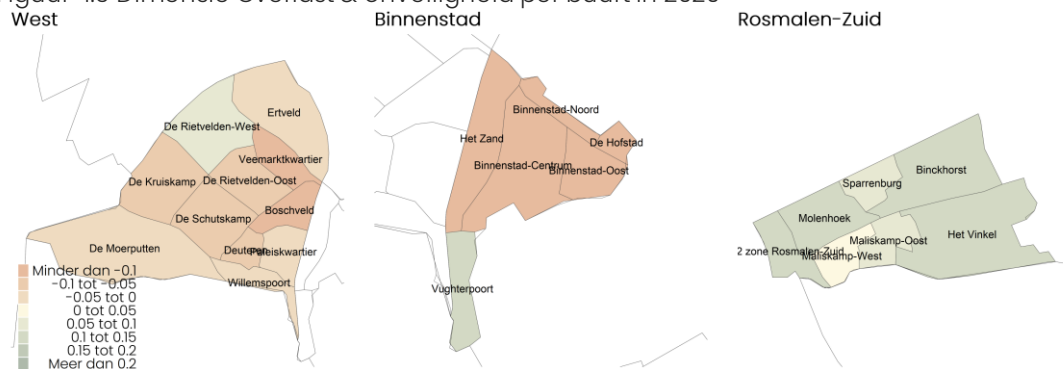
Figuur 4.4 Dimensie Voorzieningen per buurt in 2020

Figuur 4.5 Dimensie Sociale samenhang per buurt in 2020

Figuur 4.6 Dimensie Overlast & onveiligheid per buurt in 2020

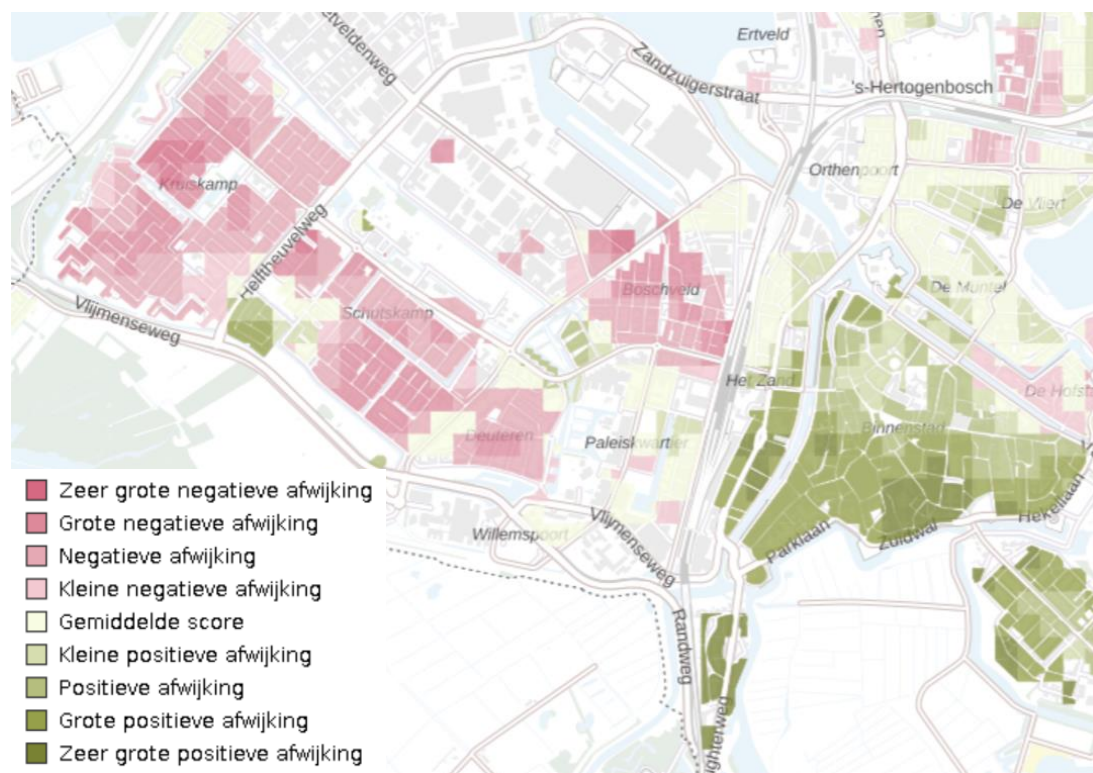
Verschillen binnen buurten

Via [Leefbaarometer.nl](https://leefbaarometer.nl) is het mogelijk om nog verder in te zoomen en naar verschillen binnen buurten te kijken. De scores en onderliggende dimensies van de leefbaarometer zijn op straatniveau (100m X 100m vlakken) in te zien. Ter illustratie, hieronder in figuur 4.7 en figuur 4.8 de leefbaarometerklasse en afwijking tov NL gemiddelde voor 2020 van (delen) van de wijken West en Binnenstad en Muntel/Vliert.

Figuur 4.7 Leefbaarometerklasse in 2020

Figuur 4.8 Afwijking tov NL gemiddelde in 2020

Bijlage 1: Samenhang dimensies leefbaarheid

